

POSTADRES
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

BEZOEKADRES
TELEFOONNUMMER
14053

Aan de Gemeenteraad

DATUM	ONS KENMERK	BEHANDELD DOOR
11 januari 2021	2100000840	B.J.M. ter Huurne
UW BRIEF VAN	UW KENMERK	DOORKIESNUMMER
		(053) 481 53 13

Geachte leden van de raad,

ONDERWERP

Informatie over NOVI en Omgevingsagenda Oost-Nederland

In september jl. is de Nationale Omgevingsvisie (de NOVI) gepubliceerd. De NOVI is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. De NOVI wordt voor alle vijf landsdelen uitgewerkt in een Omgevingsagenda. De Omgevingsagenda voor Oost-Nederland (Overijssel en Gelderland) was in juni 2020 als eerste van alle landsdelen gereed. De Omgevingsagenda's brengen per landsdeel in beeld wat de gedeelde opgaven zijn voor verder ontwikkeling van een economisch duurzame, aantrekkelijke en veilige leefomgeving en zijn een goede basis en leidraad voor samenwerking tussen Rijk en regio's.

De landelijke visie zal door de Provincie worden vertaald in een Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en door ons in een eigen gemeentelijke Omgevingsvisie. Graag lichten wij in deze brief toe wat de NOVI en Omgevingsagenda betekenen voor Enschede en de Regio Twente.

Nationale omgevingsvisie inclusief Uitvoeringsagenda (NOVI)

In september is de Nationale omgevingsvisie, de NOVI, gepubliceerd, waarin het Rijk een langetermijnvisie geeft op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. De NOVI gaat vergezeld van een Uitvoeringsagenda, waarin staat aangegeven hoe het Rijk invulling geeft aan zijn rol bij de uitvoering van de NOVI. In de Uitvoeringsagenda vindt u onder andere een overzicht van instrumenten en gebiedsgerichte programma's op de verschillende beleidsterreinen. De NOVI en de daarbij behorende Uitvoeringsagenda kunt u vinden op de site <https://novistukken.nl>.

De NOVI stelt een nieuwe aanpak voor: integraal, samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties, en met meer regie vanuit het Rijk. De NOVI stelt daarbij de volgende prioriteiten: ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie, een duurzaam en (circulair) economisch groeipotentieel, sterke en gezonde steden en regio's en een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Vanuit de NOVI geeft het Rijk kaders en richting voor zowel nationale als decentrale keuzes. De verantwoordelijkheid ligt bij alle partijen gezamenlijk. Het rijk benoemt wel duidelijk de nationale belangen, en maakt de nationale keuzes, geeft richting aan decentrale afwegingen en werkt gebiedsgericht. Centraal bij de afweging van belangen staat een evenwichtig gebruik van de fysieke leefomgeving, zowel van de boven- als van de ondergrond. Het rijk spreekt daarbij van 'omgevingsinclusief' beleid. De NOVI onderscheidt drie afwegingsprincipes:

1. Combinatie van functies gaan voor enkelvoudige functies;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
3. Afwentelen wordt voorkomen.

De nieuwe werkwijze van de NOVI is in feite een oproep tot cultuurverandering; om te komen tot een samenhangende en inspirerende kijk op onze leefomgeving. In de komende tijd zal ook in Enschede de NOVI verder beschouwd worden en ook meegenomen worden bij het uitwerken van onze eigen Omgevingsvisie.

Omgevingsagenda Oost-Nederland totaal

De NOVI is voor het landsdeel Oost-Nederland gebiedsgericht uitgewerkt in de Omgevingsagenda Oost-Nederland. Deze bevat de gezamenlijke integrale gebiedsopgaven en de gezamenlijke inzet van Rijk en regio in Oost-Nederland op het gebied van de fysieke leefomgeving, vertaald naar een programma van acties, maatregelen en projecten. De agenda vervangt niet al gemaakte afspraken, maar wil de schakel verder versterken tussen beleid en uitvoering door een meer integrale en gebiedsgerichte blik.

De Omgevingsagenda Oost-Nederland kunt u raadplegen via de volgende link:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/30/omgevingsagenda-oost-nederland>

De Omgevingsagenda Oost-Nederland is tot stand gekomen in een interactief proces met brede bijeenkomsten, gesprekstafels, verdiepende overleggen en versnellingsweken. In dit proces hebben ongeveer 125 vertegenwoordigers vanuit de regio, provincie en het Rijk meegedacht over de gezamenlijke opgaven in het ruimtelijk-fysieke domein voor Oost-Nederland en de extra inzet die nodig is om deze aan te pakken, in aanvulling op al lopende afspraken. Geïdentificeerd is op welke opgave de samenwerking geïntensiveerd moet worden of moet worden bijgesteld zodat er in de lopende trajecten andere aanpalende opgaven worden benoemd.

Regio's in landsdeel Oost en het rijk gaan de komende jaren met extra inzet samenwerken aan acht omgevingsopgaven die zullen werken als een vliegwiel voor vernieuwing en de ontwikkeling van het gezamenlijke perspectief op Oost-Nederland in 2040. Omgevingsopgaven zijn die opgaven waar agenda's van rijk en regio overlappen, meerdere transities of opgaven samenkomen, schaalniveaus verbonden moeten worden en die het beste met een gebiedsgerichte aanpak kunnen worden opgepakt. De acht omgevingsopgaven die in de Omgevingsagenda Oost-Nederland zijn opgenomen zijn:

1. Netwerkkraacht stedelijke regio's en robuuste vervoerscorridors
2. Innovatieve groene metropoolregio Arnhem, Nijmegen en Foodvalley
3. Klimaatbestendige groeiregio Zwolle
4. Internationale en bereikbare technologische topregio Twente
5. Cleantec Regio: inzet op groene, duurzame en inclusieve groei

6. Duurzame (transport) Corridor rivierenland
7. Dynamische IJssel vallei en Twentekanalen
8. Transitie landelijk gebied.

Omgevingsopgave 4: Internationale en bereikbare technologische topregio Twente

De leidraad voor de invulling van het Twentse deel in de Omgevingsagenda is de gezamenlijke Agenda voor Twente en later ook de daaruit voortgekomen Regiodeal Twente. Het gezamenlijk doel is namelijk Twente verder ontwikkelen als internationale en bereikbare technologische topregio, waar het goed wonen, werken en leven is.

Twente, als internationale en bereikbare technologische topregio, heeft de volgende ontwikkelopgave: versterken van de economische topsectoren Tech, Med-tech en Energy door een hierbij passende aanpak voor duurzame verstedelijking, bereikbaarheid en grensoverschrijdende samenwerking in deze grensregio. Het benutten en verstevigen van de innovatiekracht van de regio vraagt om experimenteerruimte (fysieke ruimte en in regelgeving), goed bereikbare topwerklocaties en een duurzame, aantrekkelijke leefomgeving.

In de Omgevingsagenda Oost-Nederland zijn inzoomend op de omgevingsopgave 'Internationale en bereikbare technologische topregio Twente' tussen regio en Rijk (BZK, IenW, EZK, LNV en OCW) de volgende vier concrete afspraken gemaakt:

1. Onderzoek naar de mogelijkheden van het versterken van de agglomeratiekracht en samenhang van topwerklocaties en stationsgebieden in Twente. Specifiek gaat het om mogelijkheden van het ontwikkelen van een nieuw (hoog)stedelijk vestigingsmilieu rond de stations Hengelo, Kennispark en Enschede, in relatie tot de bereikbaarheid van de topwerklocaties. Gemeente Almelo is door de provincie uitgenodigd om thematisch mee te werken aan deze afspraak. Bestuurlijke trekkers zijn Jeroen Diepemaat vanuit Enschede en Gerard Gerrits vanuit Hengelo.
2. Twente 'Real life living lab', innovaties van pilot naar uitvoering. Onderzoek naar manieren om de stap van pilot naar uitvoering te versnellen door het vergroten van experimenteerruimte in wet- en regelgeving/fysieke ruimte voor experimenten met toepassing van unmanned systems (drones, robots en zelfrijdende voertuigen), experimenten met het toepassen van membraantechnologie en het testen van smart-mobilitypilots (bijvoorbeeld waterstof als brandstof). Bestuurlijke trekkers zijn June Nods vanuit Enschede en Martha Abbema vanuit gemeente Twenterand en Wim Meulenkamp vanuit gemeente Hof van Twente.
3. Integrale en bovenregionale aanpak klimaatadaptatie en vergroten retentievermogen Twente. Regio Twente ontwikkelt een integrale (Duits-Nederlandse) aanpak zodat het retentievermogen van de regio kan worden vergroot met versterking van het landschappelijk karakter. Bestuurlijke trekker is Hans van Agteren, Waterschap Vechtstromen/Twents Waternet.
4. Verkenning fieldlab voor medische innovaties. Het initiatief om een medisch lab te vestigen op Kennispark was al langer in beweging. Door de afspraak in de Omgevingsagenda op te nemen, wordt dit proces onderschreven door het rijk. Bestuurlijke trekker is June Nods/Kennispark.

De regio heeft tijdens de versnellingsweek daarnaast een vijfde afspraak toegevoegd voor zichzelf en in samenspraak met de provincie, namelijk het maken van een brede ontwikkelstrategie voor Twente. Hierin worden ruimte, mobiliteit, verstedelijking, en leefomgeving in samenhang ontwikkeld waarbij de assen Zwolle-Twente-Munster en Amsterdam-Berlijn als verstedelijkingsassen worden benoemd. Dit loopt synchroon met de focus van de volgende MIRT-periode en het zijn de logische assen waar de verbindingen tussen stad en landelijk gebied worden gelegd. De verdere ontwikkeling van de Spoorzone

Enschede-Hengelo (opgave 1) kan als bouwsteen in de brede ontwikkelstrategie voor geheel Twente worden opgenomen. Almelo gaat de vijfde opdracht trekken met Arjen Maathuis als bestuurlijke trekker. Deze opdracht zal nog verder uitgelijnd moeten worden en gelijk op moeten lopen met de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie die nu opgestart wordt. De Provinciale Omgevingsvisie zal eind 2022 gereed zijn.

Naast deze vier afspraken gaat het lange termijn proces van de Omgevingsagenda gewoon verder. Ook in de andere omgevingsafspraken uit de agenda gaat het over zaken die betrekking hebben op Twente (bijv. corridor, Twentekanaal, transitie landelijk gebied en Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug). Het blijft van belang om de belangen van Twente goed te behartigen in het overleg met het rijk. Daarom neemt Enschede namens Twente ook ambtelijk deel aan het breed directeurenoverleg voor het landsdeel Oost.

Vervolproces en organisatie

Rijk en regio (provincies en gemeenten) zullen samen de samenhang bewaken, de voortgang op de opgaven en afspraken bespreken en oog houden voor mogelijk gewenste aanvulling of aanpassing. De Omgevingsagenda is dynamisch en adaptief. Dat is zeker nodig, want bijvoorbeeld de gevolgen van de Covid-19 crisis zijn nog niet in deze Omgevingsagenda verwerkt. De uitvoering van de afspraken en acties gebeurt onder regie en verantwoordelijkheid van de betrokken overheden.

Gedeputeerden Boerman en Van Haaf blijven gezamenlijk bestuurlijk trekker vanuit Overijssel. Voor alle afspraken van de Omgevingsagenda is een kerngroep op directorenniveau van de twee provincies, met BZK die verantwoordelijk is voor de algehele voortgang van afspraken Rijk-regio en die de afspraken met de minister voorbereidt. Dat is dan ook ons voorportaal voor de BO-MIRT en BO-Leefomgeving. Vanuit Twente is Alwin Oortgiesen (Concerndirecteur economisch en fysiek domein Enschede) naar voren getreden en deelnemer aan het breed directeuren overleg met Rijk en Provincie.

Het bestuurlijk trekkerschap voor Twente wordt ingevuld door Hengelo in de persoon van Gerard Gerriets. Ook zijn de bestuurlijke trekkers van de vier opgaven benoemd (zoals hierboven aangegeven bij de vier opgaven) en zijn ambtelijke werkgroepen gestart of in oprichting. Per opgave zal de iedere bestuurlijke trekker van een opgave ambtelijke capaciteit vanuit eigen gemeente beschikbaar stellen. Het bestuurlijk overleg binnen Twente zal de eerste opbrengsten rondom de vier opgaven terug kunnen leggen als input voor de eerste BO Leefomgeving van juni 2021.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit)

(drs. H.J. Meijer)